Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Physica s. philosophia naturalis - Cod. Ettenheim-Münster 403

Jost, Gerold

[S.l.], 1753

Prologemena

urn:nbn:de:bsz:31-134746

Visual Library

L. D. S. 1 8

Physica seu Philosophia Naturalis

Si unquam spectabilis fuit physica sane hoc saeculo est, cum physicae nobilissima pars non solum concertationibus sed et fusissima rerum novarum quae experimentorum ope fuit illustrata, indagine omnium hominum industriam sollicitante. Ceterum physica in eo unice collimat ut corporum dotes explicet, ipsa examinet naturam rimetur, atque diversorum corporum species deduco exquirat. Cumque aliqua sint omnibus corporibus communia, alia prorsus singularia, haecque sint animata vel inanimata, in 3 praecipue partes abit quarum prima physica generalis de affectionibus corporibus omnium, altera particularis de specialibus corporum tum animatorum tum inanimatorum affectionibus agit.

Pars prima

Physica Generalis
seu
de Corporibus in genere

Prolegomena
de corporum existentia, objecto physicae.

Articulus 1mus
an
Existant Corpora?

Nota. per corpus hic intelligi id omne, quod sensus nostros movere potest, cum nil quantitate sit sensibile [illegible] prout satis patet [illegible]

nisi Cora. de morali vero et physica certitudine quanta sit in Cor. dici
dictum est.

2\. Dico non potest negari prudenter dari Cora imo id moraliter et physice certum
est. Non est credendum Deum nos fallere illud verum non esse quod
intimo sensui patescit, quod omnes experimur, videntes audientes sentientes
et si non darentur Cora, haec scilicet omnes admitti deberent quod daemones
rapiant ex miserabili statu et quod ipse illud quod videmus palpamus et nostra
phantasmata forent. minor in, cum sane nihi intimus sensus dictet
praeter dolorem videre? campana sonum audire et sublimes
sensus experiam quod est ordinarium, quod nihil sit id est physice certum
atque cum universi imprudentissime familia negari posunt habetur moralis
certitudo

3\. Obj. non datur scientia nisi de evidentibus atqui non datur quod, praeterea quod Cora
existant et mere contingens ita attendunt errores a Malebranchio
notati, quod non datur certa de rebus scientia. Resp. Ante non datur methaphysica
scientia nisi de evidentibus C. physica N. quia aliam volumus quam
physicam de rebus physicis scientiam, cum, opinio, nemine latere posit scientiam
methaphysicam de rebus existentibus non dari posse.

Inst. Cum posse nostra scientia methaphysica necessitas Corum, atqui hoc est nimium
Pat. methaphysice implicat Deum lusorem agere qui nostris phan
tasmatibus delectatur Resp. N. an. Coss. D. nisi id tangam saporemus
Deus posset et non fecisset C. secus N. sic a pari de agno Majistri
Apostolis sub specie linguae Joanni sub specie columbae ex quo colligi
in casu partem nostri non posse, nam non factum per vires Dei sit aliud
quam quod mea sensoria moveat.

Articulus 2.

Quae sit Essentia Corporum

4\. Nota. quod Cora in physica intelligi non illam substantiam materialem sine
quantitate s: 240 ant: sed substantiam materialem una cum quantitate in con
creto Eg. Canis Equus mensa Luna Sol &.

5\. Dico 1. quod essentiam Corum intelligitur id ipsum quod est quantitatis essentia nempe
exigentiam impenetrabilitatis pl. quod hic intelligitur ut suppono
substantiam corpoream quantitate praeditam, qualiter communiter nostris sensibus
observatur, atqui quantitas constituit essentialiter in illo, possit quod omnem
Cora in nostro sensu accepta.

6\. Dico 2. Essentia Corum in extensione consistit. aliud dicit, ea
C geometrice aliud physice sumptum. atqui Geometra Coris essentiam

sub hac ratione gsiderat, qd physica alio modo investigan da e ssa ea. Confir. Longitud extum profundum sunt tri doles alicujus rei, qa n sunt ssa eea. Obs. An si ulterius pt quaeri quaenam illud subjectum sit, e longitud latitud profund; dubitari sunt tres doteq affectiones seu accidentia ei; pt etiam quaeri quaenam illud sit qd e longum. etiaj pat essentia em e nimo in re, s[ed] obs illa quo subjacti sunt audita seu quo possunt abeo sine sibi corruptione qo. Confir. sicut cogitatio n e ssa ea, sed v[e]l modus aut affectio aut effectus, ita e pari longitudo latitudo et profundit[as] bis accidentia erunt et n essea.

Obj. si nostra essa nil explicat qd reddit quaelibet gntiti eea gsidera sit sit quid impenetrabili. Obs. An quaeri ssi in quo gsistit quod qd phlo nil explicatur. Resp. In ita tri gceptus metaphicus explicatur, quo factum integr qd n sit, et aliqua ratio qutis sanie ex defectu pprie notionis reducatur. Cula ut magis per notionem psi explicetur ssa bis essentia. N. certum est, rerum eas nobis esse abscondetas, unde hic defectum supplere licet per gceptus metaphicos, sicut Eg de ma re discrimineq possimus, unde gtra Neotericos bene notandum est, philosophum n solu gertiae esse physicum sed em metaphcum hinc q hanc parte Neoterici pauci faciunt, in multis explicandis se mancos prodent.

Articulus 3

Quod nam sit Objectum physica.

Nota 1. hic quaeri quaenam sit illud circa qd occupatur physica et facile respondetur. qd physica substantias bis creata sunt pneumatologia aa essem respiciat, fateor quidem animus famulatur obiecto gempe et medicina illud attingit sed sub ratione sanabilitis, em geometra circa illud versatur, sed sub ratione mensurae. Quaeritur qo sub qua ratione gsideret a nostra physica. hinc facile liquet n de obo naali sed sibi alium moveri, nempe sub qua ratione physicus gsideret a.

Nota 2. duas esse praecipuas circa hanc ~~sententiam~~ difficultatem sententias, unam Thom: alteram Scotistarum, illi ens mobile hi ut naale volunt gsiderari a physica.

Nota 3. naale pt multipliciter sumi 1mo ut opponitur sonnaturali nempe qd fit a speciali Dei auxilio, ut qd ignis cola fanciat a quaerit ordinario Dei gservari. 2do ut opponitur violento sic naali quadam inclinatione magnes ferrum trahit et grave descendit.

essentia e primum in re

NB. ovo hic sit esse de obo nunc et murorum, ubi sit alterae ratio qua ae qo, primi corpus naale gene rater it, dyone et corrumpetur duo qo sua n e sunt. Nota et in sua obo obiva, seu quod est ratio e obo subiva seu quod explea n sit.

Resp. sicut obo a verto et in falsitas e sua ne obo gs dependent a principiis em sunt possibiles qd ne sua. Quam est prob licet nostra ~~cognitio~~ gprehensiva dependeat a sensibus n tamen ovo qua sunt possibiles. Dig verum gtra e sua. alius pt gramaticè corrigere.

et moveri quomodolibet libero sic bruta non libere sed naturali in-
stinctu et necario operantur. 4to prout quaelibet res habet
in se aliquam formam quae sit principium motus et quietis,
sicut ex. g. lapis habet principium in sua gravitate ut moveatur
nisi impediatur a fortiori, v.g. ad ipsum centrum terrae, in quo
habeat a natura quietem sibi inditam.

9\. Nota alium adhuc esse libere sensum seu naturale, qui praecipue
hic a nobis attenditur, nempe prout est totum complexum ex
essentia, proprietatibus, phaenomenis etc. cumque de physica sit ratione
naturalis considerat, id est ac si diceret(?) propria proprietates effectus
phaenomena etc.

10\. Dico 1. Obiectum physicae non potest esse corpus consideratum ut motum, Prob. si
darentur plura in corpore considerabilia tum a una proprietas erit,
in illa ratione, circa quam aliqua facultas versatur, sed in
corpore dantur plura considerabilia et revera a physica considerantur, ergo non
sola mobilitatis ratio erit spectabilis, explic. dum enim medicina abiit
corpus tamen sub ratione sanabilis, ergo non alia ratio in illo est quam ipsius
medici studium expectat non potest. ex his non patet quisque et propria et causa
effectus, prout in corpore spectari.

11\. Dico 2. corpus ut mobile non est obiectum adequatum Prob. si non sit sola
ratio mobilitas, quae a physica attingatur in. tunc, non erit obiectum
adequatum sola mobilitas ~~[illegible]~~ ei. sed ut mobile non est sola ratio sub
ergo nec sub tali ratione erit obiectum adequatum.

Dico 3. Obiectum physicae adequatum est corpus ut naturale, non quasi aggregatum
Prob. tali enim sub ratione exhaurit totam physicam ut infra discussum
videbimus.

Obj. illa est ratio formalis sub qua praecise corpus spectari debet. sed corpus a physico non
nisi ut mobile spectari potest, ergo, prob. min. propria et causa, essentia, et proprietates
sunt potius abstractiones metaphysicae ergo prout ad est obiectum physicae non
potest sub alia ratione quam ratione motus considerari. Ob. Cont. moveri enim
est aliquid sensibile quod corpus habet, et ipsius gravitas ex natura sua tendit
ad motum, et ideo absolute ad quietem, ergo potest et sub sola ratione hac
erit obiectum. Rx Nm et probo Cont. actorum brevis D. An. enim corpus solum non
sit quod essentia et propria proprie spectant ad metaphysicam, nempe si in
ultima abstractione considerantur, interim tamen prout sunt partes
constituentes corpus. Ex. g. materia et forma sunt verae partes physicae constituentes
nec solum illud physicum est quod est sensibile, dum enim insensibilia
et ea sunt vere quid physicum. Ceterum ex adhuc divisibilitas potest
esse ratio formalis aeque ac mobilitas, cum et illa sit proprietas corporis,
ipsa vero mobilitas in abstracto ~~mobilitas~~ est aeque praecisum meta-
-physicum seu forma ipsius afficiens corpus considerabile.

obiectum adequatum est aliquid totum aggregatum ex omnibus rei. v. g. totum sub quo aliquid agit. v. g. corpus)
inadequatum est unum aliquod tantum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Articulus 4tus

An Physica sit Scientia et qualis.

Nota. Invenies esse qui physicam scientiam stricte talem putent, eo quod conclusiones habeat evidentes resolutas utique ad principia omnia demonstrabilia, principia corruptibilitatis, mutationis, divisionis habeat, vel qui id neget ad lucem meridianam caecutiat; nihilominus putamus remanere ac stabilis tripudiam alii sua dici posse physica quae omnia ad prima principia licet non nota inconcussa quidem ferme analytice vel synthetice possint resolvi.

Dico 1. Physica non est scientia stricte dicta. Ratio: in physica considerantur ea quae sunt affectiones seu dotes corporis ejus effectus et phaenomena aliaque patent per discursum non adeo evidenter haec omnia ut indubia res sit, sicque vix unico argumento ad hoc utamur nempe tam dubium tanta opinionum varietate, invenimus physicam scientiam proprie non esse, inde per dum poeta cecinit.

Qua causa argentea Phoebe
passibus haud aequis graditur: cur subdita nulla
hactenus Astronomo numerorum fraena recuset
cur remeent modi currus augeo(?) progrediuntur:
die soles quantis, reflueat vacaciendo(?) pontum
venibus impetit, dum fractis undibus aequorem
deserit, ac nautis suspectas nudet arenas.

Sane medicas lector sapientissimus hic nunquam novit.

Nota 2. Physicam sic ulla aetate hac ... profecto efflorescere ut
plurimi experimentis ac non tenaci tentamine ac provocationibus ad majorem
sinuum reconditorum potentiam deveniat, eo in sedes conditorum collimat,
ut quotidie magis recepsus pateant ac ad arcaniora pateat aditus. hinc

Dico 2. Physica est scientia speculativa per speculativam enim illa scientia quae ad
veritatem inclinat a ... physica ad veritatem inclinat totaque
collimat ad veritatem acquirendam ea notamine, quo videtur esse scientia specu-
lativa q.

12 Synthetice est a ... a parte tenuiore fiat descensus a genere ad speciem, a specie ad individuum.
analytice si ex partibus fiat descensus ad unitatem.
13

14 Scientia speculativa illa nominamus, quae pro fine habet veritatem, seu quae in vero investigando ita occupata est hoc intento habeat, ad ... suae scientiae ...

NB. vide in ... :